

1. ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

Делатност предшколског васпитања и образовања је делатност од непосредног друштвеног интереса и остварује се као јавна служба, са главним циљем васпитања и образовања деце предшколског узраста.

Предшколским васпитањем треба да се обезбеди задовољење дечијих и друштвених потреба и остваривање њихових права. То подразумева да се деца роде и живе у средини која ће унапређивати њихово физичко и ментално здравље, у којој ће се осећати прихваћена и вољена, у којој ће постојати најбољи услови за њихов развој и учење које друштво може да им обезбеди, без изузетака или дискриминације (конвенција УН о правима детета).

У предшколске установе деца улазе у време погодно за даљи развој личности. Прва стечена независност (кретање, могућност комуницирања, прва сазнања), већ и сама по себи тражи даље продирање детета у свет и живот, сусрете са новим, још непознатим елементима средине, нове могућности и доживљаје, реаговања и деловања, просторе и у њему објекте за интеракцију и, што је посебно важно, друштво друге деце, а са њима и различитија социјална искуства од оних што је дете већ стекло као искуство у зависности од одраслих.

Простор, намештај, средства и играчке у вртићу пажљиво су и стручно одабрани, усклађени с дечијим узрастом и потребама и намена им је да подстичу дечију акцију, организовање простора и времена који припадају само њима. У вртићу се дете може много мање и ређе осећати као дете које мора чекати да одрасте да би могло чинити оно што чине одрасли¹.

Дечији вртић се у данашње доба сматра, уз породицу детета, за најважније место за правилно васпитање, усвајање навика и формирање личности детета од његове прве године, па до његовог поласка у школу, односно до његове седме године.

Основне делатности дечијег вртића су васпитање и образовање, нега и превентивна здравствена заштита.

Пратеће, односно додатне делатности, које се обављају према потреби, су исхрана, дневни одмор и спавање, корективни рад са децом која имају сметње у развоју, као и социјална заштита одређених категорија деце.

- Васпитањем и образовањем се обезбеђује хармоничан физички, умни и социо-емоционални развој, негује комуникација и стваралаштво деца уводе у културу и припремају за успешно укључивње у друштвену заједницу и школу;
- Негом се одржава дечја хигијена и задовољавају потребе деце за сном, исхраном и боравком на ваздуху, а интеракцијом у процесу неге доприноси социјализацији и општем развоју детета;
- Превентивном здравственом заштитом се медицинским методама чува здравље деце и спречава јављање болести путем профилаксе и одговарајућим третманом свих фактора који угрожавају дечје здравље;

¹ Winnicot D.W. (1980.) *Dijete, obitelj i vanjski svijet*, Zagreb

- Исхраном деце се у складу са начелима дијететике и специфичим потребама деце разних узраста обезбеђује довољно квалитетне хране припремљене на одговарајући начин, неопходне за правилан раст и развој;
- Дневним одмором и спавањем се негује здрав начин живота деце и подстиче њихов правилан психофизички развој;
- Корективним радом са децом која имају сметње у развоју се обезбеђује рано откривање, спречавање и рехабилитација поремећаја или застоја у развоју у складу са начелима специјалне педагогије и медицине;
- Социјалном заштитом деце обезбеђује се ублажавање неповољних утицаја на развој разних врста угрожености и ускраћености (економска, културна, недостатак родитељске бриге и старања и сл.) као и приоритет приликом уписа ове деце у установу, односно трошковима смештаја;

Наведене делатности дечији вртић остварује самостално и у сарадњи са установама из области васпитања и образовања, здравства, културе, социјалне заштите, као и другим установама и организацијама, затим, родитељима деце, њиховим асоцијацијама, политичким, верским и другим удружењима, односно, свима осталима који се на посредан или непосредан начин брину о васпитању, образовању и подизању деце и омладине.

Поред васпитно-образовне, предшколске установе имају и улогу стицања хигијенских навика, режима исхране и сна.

Ередак је такође иста о кризи за децу (мрачно доба цивилизације), када су деца из сиромашних породица била принуђена васпитавати само у кругу породице или у сиротњацима, често из свештеничког реда цркве.

Почетком 18. и 19. века дошло је и до тога да се развила свест да је деци потребно социјализовање у друштвене групе и припремање на ове веће задатке које је цивилизација све више стављала пред сваког појединца, те да се тако развила и дефинисао модел дечијег вртића као васпитно-образовне средине.

Застава и социјалних установа представљали су велик сиротњак за децу без родитеља, а једна од основних функција (која се природно налазила на предходну) била је пружање заштите и деци док су родитељи на послу, или кад су услови родитељског дома непригодни за њихов развој. Ово је постало актуелно нарочито са индустријализацијом, која је из породичног круга одвојила прво оца, затим и мајку, и урбанизацијом, која је изменила веома блиске односе између породице и животно-радне средине, као и до тада неке начине изгледа и подизања деце.

Иако тај развој изгледа као лак пут, морале су се савладати одређене верске, расне, економске и разне друге препреке да би се развило модеран стил дечијег вртића. Дечији вртић се у данашње доба сматра, уз породицу детета, за најважније место за правилно васпитање и формирање личности детета од његове прве године, па до

² Bradley W.L. (1981) *Историја свјетских историја*-Оксфордска историја свјета, Рилејк: Олокар Кејсовани